

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน
ในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิต
เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

ตอนที่ 3 สถานภาพการเป็นสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน และ
สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ตอนที่ 4 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความต้องการของสมาชิก คณะกรรมการศูนย์ฯ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ตอนที่ 6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน
และแนวทางการพัฒนาโดยมีรายละเอียดดังนี้

**ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและ
ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน**

สมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
มีสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
จำนวนแรงงานในภาคเกษตร การเป็นสมาชิก ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกและเกษตรกร

N=228

สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	87	38.2
หญิง	141	61.8
2. ศาสนา		
พุทธ	228	100.0
3. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 51	64	28.3
51 - 60	108	47.7
มากกว่า 60	56	24
ต่ำสุด = 33 ปี	สูงสุด = 76 ปี	
ค่าเฉลี่ย = 55 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.294 ปี	
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา 4	118	53.0
ประถมศึกษา 6	48	21.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	37	16.0
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ เทียบเท่า ปวช.	12	5.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปวส.	10	4.0
ปริญญาตรี	3	1.0
5. สมาชิกในครัวเรือน(คน)		
1	5	2.1
2	33	14.5
3	34	14.9
4	79	34.6
มากกว่า 4	77	33.9
ต่ำสุด = 1 คน	สูงสุด = 8 คน	
ค่าเฉลี่ย = 3.99 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.368 คน	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
6. จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน(คน)		
ไม่มี	4	1.8
มี	224	98.2
1	38	16.7
2	133	58.3
3	39	17.1
มากกว่า 3	14	6.1
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 4 คน		
ค่าเฉลี่ย = 2.09 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.805 คน		
7. จำนวนแรงงานภาคเกษตรนอกครัวเรือน(คน)		
ไม่มี	158	69.3
มี	70	30.7
1	29	12.7
2	27	11.8
3	9	4.0
มากกว่า 3	5	2.2
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 5 คน		
ค่าเฉลี่ย = 1 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.044 คน		
8. การเป็นสมาชิกสถาบัน		
ไม่เป็น	7	3.1
เป็น	221	96.9
กลุ่มเกษตรกร	133	58.3
กลุ่มสหกรณ์	47	20.6
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	88	38.6
กลุ่มลูกค้า ธกส.	186	81.6
กลุ่มอาชีพเกษตรกร	43	18.9
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	61	26.8
สมาชิกสภาเกษตร	20	8.8

จากตารางที่ 4.1 พบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์ฯ ร้อยละ 61.8 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 38.2 เป็นเพศชาย เกษตรกรทั้งหมด นับถือศาสนาพุทธ และเกษตรกรร้อยละ 47.7 มีอายุระหว่าง 51- 60 ปี รองลงมาร้อยละ 28.3 อายุต่ำกว่า 50 ปี เกษตรกรมีอายุต่ำสุด 33 ปี และอายุสูงสุด 76 ปี และมีอายุเฉลี่ย 55 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 54.0 การศึกษาสูงสุดคือปริญญาตรี ร้อยละ 1.0

เกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์ฯ ส่วนมากมีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 โดยมีสมาชิกลดน้อยที่สุด 1 คน สูงที่สุด 8 คน เฉลี่ย 3.99 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนส่วนใหญ่จำนวน 2 คน ร้อยละ 58.3 โดยแรงงานในครัวเรือนต่ำสุดคือ 1 คน สูงสุดคือ 4 คน เฉลี่ย 2.09 คน แรงงานนอกครัวเรือนต่ำสุดคือ 1 คน สูงสุดคือ 5 คน เฉลี่ย 1 คน

การเป็นสมาชิกอื่นนอกจากศูนย์ฯ เป็นสมาชิกสถาบันอื่นร้อยละ 96.9 โดยเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส.มากที่สุดร้อยละ 81.6

สมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีสภาพทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับ สถานะทางสังคม การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง ประสบการณ์ในการทำนา จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน สภาวะผู้ยืม ดังนี้

จากตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

N=228

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1.สถานะทางสังคม		
ไม่มี	147	64.5
มี	81	35.5
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	15	6.6
กรรมการหมู่บ้าน	53	23.2
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	8	3.5
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	17	7.5
อื่นๆ(อาสาสมัครสาธารณสุข)	27	11.8
2. อาชีพหลัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำการเกษตร	215	94.3
ค้าขาย	5	2.2
รับราชการ	8	3.5
3. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำการเกษตร	11	4.8
ค้าขาย	34	14.9
รับจ้างทั่วไป	177	77.6
อื่นๆ(แม่บ้าน)	6	2.6
4. ประสบการณ์ในการทำนา (ปี)		
น้อยกว่า 11	43	19.0
11 - 20	74	32.4
21 - 30	74	32.4
มากกว่า 30	37	16.2

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ			จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำสุด = 4 ปี สูงสุด = 52 ปี				
ค่าเฉลี่ย = 21.86 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.348 ปี				
5. พื้นที่ถือครองทั้งหมด (ไร่)				
น้อยกว่า 21			60	26.6
21-40			82	35.9
41-60			49	21.4
มากกว่า 60			37	16.1
ต่ำสุด = 4 ไร่ สูงสุด = 200 ไร่				
ค่าเฉลี่ย = 40.96 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 32.910 ไร่				
6. พื้นที่ตนเอง (ไร่)				
ไม่มีพื้นที่ของตนเอง			51	22.4
มีพื้นที่ของตนเอง			177	77.6
น้อยกว่า 5			11	4.8
5-20			119	52.3
21-40			35	15.2
41-60			8	3.5
มากกว่า 60			4	1.7
ต่ำสุด = 4 ไร่ สูงสุด = 155 ไร่				
ค่าเฉลี่ย = 14.28 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 17.522 ไร่				
7. พื้นที่เช่า (ไร่)				
ไม่มีพื้นที่เช่า			57	25.0
มีพื้นที่เช่า			171	75.0
น้อยกว่า 5			6	2.6
5-20			54	23.6
21-40			57	24.9

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
41-60	30	13.2
มากกว่า 60	24	10.4
ต่ำสุด = 4 ไร่ สูงสุด = 200 ไร่		
ค่าเฉลี่ย = 28.37 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 34.063 ไร่		
8.สภาวะการกู้ยืม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มี	34	14.9
มี	194	85.1
กองทุนหมู่บ้าน	147	64.5
ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ	160	70.2
สหกรณ์การเกษตร	25	11
ศูนย์ข้าวชุมชน	25	11
นอกระบบ	17	7.5

สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีสถานะทางสังคม ร้อยละ 64.5 เป็นกรรมการหมู่บ้านร้อยละ 23.2 สมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือการทำการเกษตร ร้อยละ 94.3 อาชีพรองคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 77.6 รองลงมาคือร้อยละ 14.9 ทำการค้าขาย มีประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 20 ปี และ 21 – 30 ปี ร้อยละ 32.4 โดยมีประสบการณ์ในการทำงานต่ำสุด 4 ปีสูงสุด 52 ปี เฉลี่ยร้อยละ 21.86 ปี

เกษตรกรมีพื้นที่ทำนา 21-40 ไร่ร้อยละ 35.9 พื้นที่รองลงมาคือ น้อยกว่า 21 ไร่ร้อยละ 26.6 จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมดต่ำที่สุด 4 ไร่สูงสุด 200 ไร่ เฉลี่ย 40.96 ไร่ จำแนกเป็น

พื้นที่ตนเอง จำนวน 5-20 ไร่ร้อยละ 52.3 ไม่มีพื้นที่ทำนาเป็นของตนเอง ร้อยละ 22.4 จำนวนพื้นที่ทำนาสูงสุด 155 ไร่ เฉลี่ย 14.28 ไร่

พื้นที่เช่า จำนวน 21-40 ไร่ ร้อยละ 24.9 จำนวนพื้นที่รองลงมา 5-20 ไร่ ร้อยละ 23.6 จำนวนพื้นที่ทำนาสูงสุด 200 ไร่ เฉลี่ย 28.37 ไร่

ไม่มีพื้นที่สาธารณะและพื้นที่อื่นๆในการทำนา

เกษตรกรส่วนใหญ่มีการกู้ยืม คิดเป็นร้อยละ 85.1 โดยกู้ยืมจาก ธกส. ร้อยละ 70.2 รองลงมาคือกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 64.5

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

สมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีสภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เมล็ดพันธุ์ที่ผลิต แหล่งซื้อ แหล่งจำหน่าย การประสพภัยและจำนวนครั้งที่ปลูก ดังนี้

ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

N = 228

สภาพการผลิตข้าว	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สุพรรณบุรี 1	71	31.1
กข.47	114	50.0
กข.41	73	32.0
กข.31	187	82.0
ปทุมธานี 1	58	25.4
อื่นๆ (กข 49)	59	25.9
2. แหล่งซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ศูนย์ข้าวชุมชน	139	61
หน่วยงานภาครัฐ	51	22.4
หน่วยงานเอกชน	34	14.9
เกษตรกร	75	32.9
อื่นๆ(ร้านค้า)	80	35.1
3. แหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ศูนย์ข้าวชุมชน	88	38.6
โรงสี	162	71.1
เกษตรกร	78	32.9
อื่นๆ(ร้านค้า , เอกชน)	17	7.5

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 228

สภาพการผลิตข้าว	จำนวน(คน)	ร้อยละ
4. การประสบภัยในช่วงฤดูการผลิต		
ไม่ประสบภัย	10	4.4
ประสบภัย	218	95.6
อุทกภัย	144	63.2
โรครະบาด	162	71.1
แมลงศัตรูพืชระบาด	167	73.2
ขาดแคลนน้ำ/ภัยแล้ง	192	84.2
5. จำนวนครั้งในการปลูกข้าวในรอบปี(ครั้ง)		
1	67	29.4
2	157	68.8
3	4	1.8

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สถานภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ฯมีดังนี้ สมาชิกส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ กข 31 (ปทุมธานี 80) ร้อยละ 82 พันธุ์ข้าวที่ปลูกรองลงมาคือ กข 47 ร้อยละ 50 และ กข 41 ร้อยละ 32 โดยส่วนมากซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์ฯ ร้อยละ 61 รองลงมาคือ อื่นๆ ได้แก่ ร้านค้า ร้อยละ 35.1 มีแหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่โรงสีร้อยละ 71.1 รองลงมาคือศูนย์ข้าวชุมชน ร้อยละ 38.6 เกษตรกรเคยประสบภัยในช่วงฤดูการผลิต ร้อยละ 95.6 ซึ่งเป็นภัยการขาดแคลนน้ำ/ภัยแล้ง ร้อยละ 84.2 รองลงมาคือ แมลงศัตรูพืชระบาดร้อยละ 73.2

ตอนที่ 3 สถานภาพการเป็นสมาชิก สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการดำเนินงานของศูนย์ฯ

3.1 สถานภาพการเป็นสมาชิกศูนย์ฯ

สมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีสภาพการการเป็นสมาชิกศูนย์ และระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ดังนี้

ตารางที่ 4.4 สถานภาพการเป็นสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

N = 228

สถานภาพการเป็นสมาชิกศูนย์ฯ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
ประธาน	6	2.6
กรรมการ	48	21.1
สมาชิก	174	76.3
2. ระยะเวลาการเป็นสมาชิก (ปี)		
1	5	2.0
2	58	24.0
3	9	3.5
4	54	22.0
5	19	7.0
มากกว่า 5	83	41.5
ต่ำสุด = 1 ปี	สูงสุด = 10 ปี	
ค่าเฉลี่ย = 4.79 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.529 ปี	
3. เหตุผลการเป็นสมาชิก		
ต้องการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว	188	82.5
ต้องการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว	150	65.8
ผลตอบแทนด้านการเงิน	49	21.5
แลกเปลี่ยนความรู้	161	70.6
การกู้ยืม	14	6.1
4. การผลิตพันธุ์ข้าวของศูนย์ฯ		
ไม่ได้ผลิต	106	46.5
ผลิต	122	53.5

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 228

สถานภาพการเป็นสมาชิกศูนย์ฯ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
5. การเข้าร่วมประชุม/อบรม		
ไม่เข้าร่วม	3	1.3
เข้าร่วม	225	98.7
1-4	44	19.6
5-8	181	80.4
ต่ำสุด = 1 ครั้ง	สูงสุด = 8 ครั้ง	
ค่าเฉลี่ย = 5.25 ครั้ง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.490 ครั้ง	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สถานภาพการเป็นสมาชิกศูนย์ฯ ทั้ง 6 ศูนย์ มีสมาชิกร้อยละ 76.3 รองลงมาคือกรรมการ ร้อยละ 21.1 ร้อยละ 2.6 เป็นประธาน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิก 2 ปี ร้อยละ 58 ต่ำสุด 1 ปี และสูงสุด 10 ปี เฉลี่ยแล้ว 4.79 ปี เป็นสมาชิกเพราะต้องการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวร้อยละ 82.5 รองลงมา ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ร้อยละ 70.6 สมาชิกส่วนมากผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับ ศูนย์ร้อยละ 53.5 และมาเข้าร่วมประชุมร้อยละ 98.7 ส่วนใหญ่เข้าร่วมประชุม 5-8 ครั้งต่อปี ร้อยละ 80.4 สูงสุด 8 ครั้ง ค่าเฉลี่ย 5.25 ครั้ง

3.2 สถานภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

จากการสอบถามคณะกรรมการ 48 ราย เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ฯ 6 ศูนย์ ซึ่ง คณะกรรมการร่วมกันให้ข้อมูลทำให้ทราบข้อมูลในการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ข้อมูลศูนย์ฯ	ห้วยชัน	จันทน์ราย	ทับยา	ท่างาม	โพธิ์ชัย	ทองเอน
1. ที่ทำการศูนย์ฯ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	-	-	-	-	-	-
กข.31	✓	-	-	✓	✓	✓
กข. 41	-	✓	✓	-	-	✓
กข. 47	-	-	-	✓	-	✓
สุพรรณบุรี 1	-	-	-	✓	-	-
อื่นๆ(กข49)	-	-	-	✓	-	-
3. จำนวนแปลงพันธุ์ข้าว 200 แปลง	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. การตรวจสอบการตัดพันธุ์ปน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. การตรวจสอบการเก็บเกี่ยว	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. การควบคุมความชื้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7. ลานตากข้าวของศูนย์	-	-	-	✓	✓	-
8. สถานที่เก็บเมล็ดพันธุ์	-	✓	-	✓	✓	✓
9. การบรรจุเมล็ดพันธุ์ศูนย์	-	-	-	-	-	-
10. วิธีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์เงินสด	✓	✓	✓	✓	✓	✓
11. จำหน่ายเมล็ดพันธุ์แก่เกษตรกร	✓	✓	✓	✓	✓	✓
12. การตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓
13. ใน 1 ปี ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ (ตัน)	40	40	20	85	120	100
14. จำนวนผู้ผลิตแปลงพันธุ์ข้าว	5	6	5	25	30	25
15. ราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวต่อ กิโลกรัม	14	14	18	20	20	20

หมายเหตุ ✓ หมายถึง มี/ดำเนินการ

จากตารางที่ 4.5 ข้อมูลของศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ในอำเภออินทร์บุรี มีดังนี้

จากข้อมูล พบว่า ที่ทำการศูนย์ฯมีทั้งหมด 6 ศูนย์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 4 ใน 6 ผลิตเมล็ดพันธุ์ กข 31 มี 3 ศูนย์ผลิตพันธุ์ กข 41 2 ศูนย์ ผลิตเมล็ดพันธุ์ กข 47 และเพียงศูนย์เดียวผลิต

เมล็ดพันธุ์สุพรรณบุรี 1 และ กข 49 จำนวนแปลงเมล็ดพันธุ์ข้าว 200 แปลง การตรวจสอบการตัดพันธุ์ปน การตรวจสอบหลังการเก็บเกี่ยว การควบคุมความชื้น มีการดำเนินการทั้ง 6 ศูนย์

3.3 การดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลการดำเนินงานในด้านต่างๆของศูนย์ข้าวชุมชน

การดำเนินงานศูนย์ฯ	ห้วยชัน	ชีน้ำ ราย	ทับยา	ท่างาม	โพธิ์ชัย	ทองเอน
วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ฯ						
การเลือกตั้ง						
โครงสร้างในการบริหารจัดการศูนย์ฯ						
ด้านบริหารและประสานงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านการผลิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านการตลาด	-	-	-	✓	✓	✓
ด้านการประชาสัมพันธ์	-	-	-	✓	✓	✓
ด้านเหรียญกษาปณ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการ						
วาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี	✓	✓	✓	✓	✓	✓
กิจกรรมของศูนย์ฯ						
การซื้อและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	-	✓	-	✓	✓	✓
อบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิต	-	✓	-	✓	-	✓
จัดหาปัจจัยการผลิต	-	✓	-	✓	-	✓
ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร	-	-	-	✓	-	✓
กองทุนกู้ยืม	-	-	-	-	-	-
การกำหนดแผนการดำเนินงาน						
ด้านการผลิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านการตลาด	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

การดำเนินงานศูนย์	ห้วยชัน	จันทน์ราย	ทับยา	ท่างาม	โพธิ์ชัย	ทองเอน
ด้านการเงิน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานของศูนย์ฯ						
การผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีในชุมชน	-	✓	-	✓	✓	✓
ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง	-	-	-	✓	-	✓
พัฒนาความรู้ด้านการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ	-	-	-	✓	-	-
การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ฯ						
ภายในกลุ่ม	-	-	-	✓	✓	-
ภายนอกกลุ่ม	-	-	-	✓	✓	-

หมายเหตุ ✓ หมายถึง มี/ดำเนินการ

จากตารางที่ 4.6 ข้อมูลการดำเนินงานในด้านต่างๆของศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ในอำเภออินทร์บุรี มีดังนี้

ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีการคัดเลือกคณะกรรมการเลือกตั้ง มีการจัดการด้านบริหารและประสานงาน ด้านเหรียญก มีการดำเนินงานทั้ง 6 ศูนย์ ด้านการตลาดและด้านประชาสัมพันธ์ มีเพียง 3 ศูนย์ มีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี ทั้ง 6 ศูนย์ มีการซื้อและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ 4 ศูนย์ อบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิต จัดหาปัจจัยการผลิต 3 ศูนย์ ใน 6 ศูนย์ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เพียง 2 ศูนย์ และไม่มีกองทุนกู้ยืมทั้ง 6 ศูนย์

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลการดำเนินงานในด้านการถ่ายทอดความรู้

การบริหารศูนย์ฯ	ห้วยชัน	จีน้ำราย	ทับยา	ท่างาม	โพธิ์ชัย	ทองเอน
การอบรมถ่ายทอดความรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓
จุดสาธิตหรือถ่ายทอดความรู้ภายในศูนย์ฯ	-	-	-	✓	✓	✓
แปลงเรียนรู้ให้แก่สมาชิก	-	-	-	✓	✓	✓
การอบรมการรับรองมาตรฐานสินค้า (มีใบรับรอง)	-	-	-	✓	-	✓
มาตรฐานการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี	-	-	-	✓	-	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง มี/ดำเนินการ

จากตารางที่ 4.7 ข้อมูลการดำเนินงานในด้านการบริหาร ของศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ในอำเภออินทร์บุรี มีดังนี้ มีการอบรมถ่ายทอดความรู้ ทั้ง 6 ศูนย์ มีจุดสาธิตหรือถ่ายทอดความรู้ภายในศูนย์ฯ แปลงเรียนรู้ให้แก่สมาชิก 3 ศูนย์ มีมาตรฐานการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี 2 ศูนย์

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลการดำเนินงานในด้านการบริหารจัดการเงินทุนศูนย์ฯ

การดำเนินงานศูนย์ฯ	ห้วยชัน	จีน้ำราย	ทับยา	ท่างาม	โพธิ์ชัย	ทองเอน
1. การบริหารจัดการเงินทุนศูนย์						
คณะกรรมการบริหารจัดการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
กฎระเบียบข้อบังคับ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การจัดทำบัญชี	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การปันผลหุ้น	-	-	-	-	-	-
2. เงินทุนและผลกำไรปัจจุบันเมื่อเทียบกับในอดีตเพิ่มขึ้น						
	-	-	-	✓	-	✓
3. การจัดหาแหล่งเงินทุน						
การระดมทุนจากสมาชิก	-	-	-	-	-	-
การสนับสนุนจากภาครัฐ	-	-	-	✓	-	✓
ผลกำไรจากการดำเนินการ	-	✓	-	✓	-	-

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน	ห้วยชัน	จีน้ำราย	ทับยา	ท่างาม	โพธิ์ชัย	ทองเอน
4. การใช้ประโยชน์จากเงินทุน						
การจัดซื้อเมล็ดพันธุ์	-	✓	-	✓	-	✓
การซื้อปัจจัยการผลิต	-	✓	-	✓	-	✓
การกู้ยืม	-	-	-	-	-	-
5. การวางแผนการจัดสรรผลกำไรของศูนย์ฯ						
การปันผล	-	-	-	-	-	-
การตอบแทนคณะกรรมการ	-	-	-	-	-	-
เงินทุนของศูนย์ฯ (บาท)	✓	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง มี/ดำเนินการ

จากตารางที่ 4.8 ข้อมูลการดำเนินงานในด้านการบริหารจัดการเงินทุน ของศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ในอำเภออินทร์บุรี มีดังนี้ การบริหารจัดการเงินทุนศูนย์คณะกรรมการบริหารจัดการ กวาระียบข้อบังคับ การจัดทำบัญชี ทั้ง 6 ศูนย์ ไม่มีการปันผล ทั้ง 6 ศูนย์ เงินทุนและผลกำไรปัจจุบันเมื่อเทียบกับอดีต เพิ่มขึ้นจากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่เกษตรกรเพียง 2 ศูนย์

ภาพกิจกรรมต่างๆของศูนย์ฯในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพที่ 4.1 การประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ

ภาพที่ 4.2 การอบรมถ่ายทอดความรู้ในการผลิตเชื้อราบีวเวอร์เรีย และการผลิตเชื้อราไตรโครเดอม ให้กับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อนำไปใช้ในแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์

ภาพที่ 4.3 การอบรมตัวแทนเกษตรกรจากศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวทุกศูนย์ด้วย
กระบวนการโรงเรียนชาวนา และจัดทำแปลงสาธิตที่เป็นแปลงเรียนรู้ให้แก่สมาชิกศูนย์
ข้าวชุมชน

ตอนที่ 4 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความพึงพอใจ และความต้องการของสมาชิก

คณะกรรมการศูนย์ฯ

4.1 แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

สมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในอำเภอนิมนต์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จากแหล่งสื่อต่างๆ ความพึงพอใจ และความต้องการของสมาชิกคณะกรรมการศูนย์ฯดังนี้

ตารางที่ 4.9 แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

N=228

แหล่งการรับรู้	ระดับการรับรู้(จำนวน/ร้อยละ)					μ	(σ)	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. สื่อบุคคล								
ผู้นำชุมชน	22	115	85	5	1	3.67	0.698	มาก
	(9.6)	(50.4)	(37.3)	(2.2)	(0.4)			
เพื่อนบ้าน	20	95	100	13	0	3.54	0.735	มาก
	(8.8)	(41.7)	(43.9)	(5.7)	(0.00)			
เจ้าหน้าที่รัฐ	96	86	41	3	2	4.19	0.837	มาก
	(42.1)	(37.7)	(18.0)	(1.3)	(0.9)			
เจ้าหน้าที่เอกชน	4	7	52	132	33	2.20	0.786	น้อย
	(1.8)	(3.1)	(22.8)	(57.9)	(14.5)			
อาสาสมัครเกษตร	23	81	104	15	5	3.45	0.846	มาก
	(10.1)	(35.5)	(45.6)	(6.6)	(2.2)			
กรรมการศูนย์	36	108	73	10	1	3.74	0.792	มาก
	(15.8)	(47.4)	(32.0)	(4.4)	(0.4)			
เฉลี่ย						3.46	0.782	มาก
2. สื่อกลุ่ม								
การประชุม	27	111	81	7	2	3.68	0.757	มาก
	(11.8)	(48.7)	(35.5)	(3.1)	(0.9)			
การอบรม	26	109	80	11	2	3.64	0.481	มาก
	(11.4)	(47.8)	(35.1)	(4.8)	(0.9)			

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 228

ประเด็น	ระดับการรับรู้(จำนวน/ร้อยละ)					μ	(σ)	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การสัมมนา	15 (6.6)	49 (21.5)	126 (55.3)	33 (14.5)	5 (2.2)	3.16	0.830	ปานกลาง
การศึกษาดูงาน	15 (6.6)	80 (35.1)	113 (49.6)	18 (7.9)	2 (0.9)	3.39	0.763	ปานกลาง
เฉลี่ย						3.46	0.707	มาก
3. สื่อมวลชน								
วีดิทัศน์	0 (0.0)	4 (1.8)	61 (26.8)	111 (48.7)	52 (22.8)	2.07	0.750	น้อย
โทรทัศน์	12 (5.3)	108 (47.4)	58 (25.4)	34 (14.9)	16 (7.0)	3.29	1.017	ปานกลาง
หนังสือพิมพ์	6 (2.6)	92 (40.4)	68 (29.8)	47 (20.6)	15 (6.6)	3.12	0.984	ปานกลาง
นิทรรศการ	4 (1.8)	48 (21.1)	115 (50.4)	41 (18.0)	20 (8.8)	2.89	0.824	ปานกลาง
หอกระจายข่าว	9 (3.9)	87 (38.2)	91 (39.9)	39 (17.1)	2 (0.9)	3.27	0.821	ปานกลาง
วิทยุทั่วไป	4 (1.8)	88 (38.6)	75 (32.9)	52 (22.8)	9 (0.9)	3.11	0.913	ปานกลาง
อินเทอร์เน็ต	3 (1.3)	17 (7.5)	55 (24.1)	79 (34.6)	74 (32.5)	2.11	0.988	น้อย
เฉลี่ย						2.83	0.899	ปานกลาง
รวมเฉลี่ยทั้งหมด						3.25	0.796	ปานกลาง

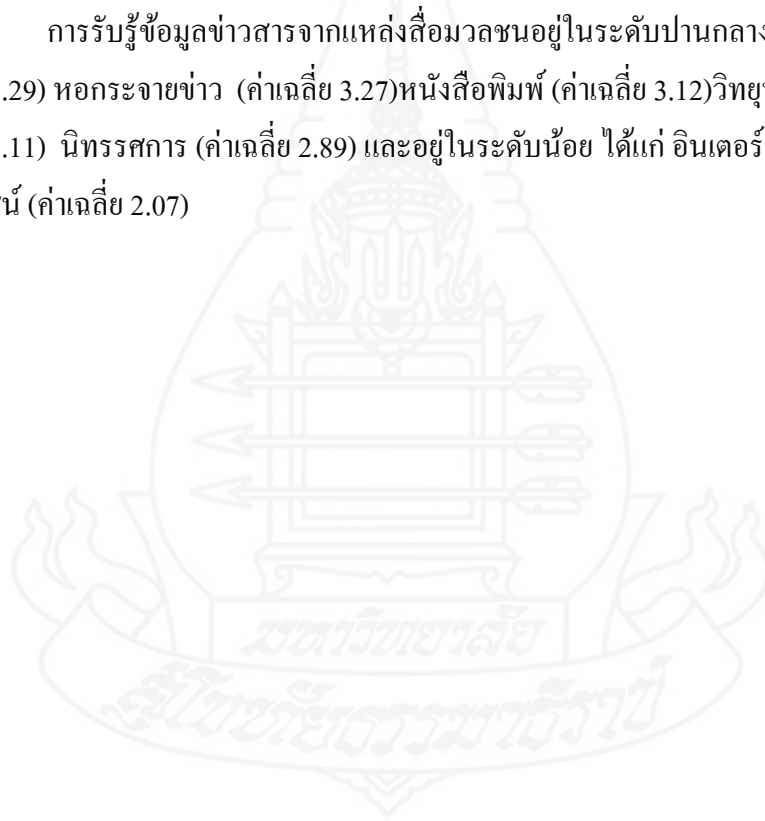
ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.9 มีดังนี้

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการปลูกข้าวของสมาชิกศูนย์ฯ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์ฯทั้งหมดระบุว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) โดยแยกออกเป็นแหล่งประเภทของสื่อ

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อบุคคลอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐ (ค่าเฉลี่ย 4.19) กรรมการศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 3.74) ผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.67) เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.54) อาสาสมัครเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.45) ในระดับน้อย ได้แก่ เจ้าหน้าที่เอกชน (ค่าเฉลี่ย 2.20)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อกลุ่มอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.68) การอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.64) การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.39) และการสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.16)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.29) หอกระจายข่าว (ค่าเฉลี่ย 3.27) หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.12) วิทยุทั่วไป (ค่าเฉลี่ย 3.11) นิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 2.89) และอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 2.11) และวีดิทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 2.07)

4.2 ความพึงพอใจในทำกิจกรรมและองค์ประกอบกลุ่ม

ตารางที่ 4.10 ความพึงพอใจในทำกิจกรรมและองค์ประกอบกลุ่ม

N = 228

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ(จำนวน/ร้อยละ)					μ	(σ)	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านกิจกรรมกลุ่ม								
ด้านการซื้อและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	18 (7.9)	103 (75.2)	103 (45.2)	3 (1.3)	1 (0.4)	3.59	0.674	มาก
ด้านการอบรมถ่ายทอดความรู้	21 (9.2)	96 (42.1)	104 (45.6)	7 (3.1)	0 (0.0)	3.57	0.702	มาก
ด้านการจัดหาปัจจัยการผลิต	19 (8.3)	85 (37.3)	84 (36.8)	39 (17.1)	1 (0.4)	3.63	0.877	มาก
ด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร	13 (5.7)	49 (21.5)	122 (53.5)	42 (18.4)	2 (0.9)	3.13	0.806	ปานกลาง
ด้านกองทุนกู้ยืม	2 (0.9)	14 (16.1)	77 (33.8)	87 (38.2)	48 (21.1)	2.28	0.894	น้อย
เฉลี่ย						3.24	0.790	ปานกลาง
ด้านองค์ประกอบกลุ่ม								
ด้านกรรมการและผู้นำ	8 (3.5)	110 (48.2)	101 (44.3)	8 (3.5)	1 (0.4)	3.51	0.647	มาก
ด้านวัตถุประสงค์ของกลุ่ม	7 (3.1)	102 (44.7)	101 (44.3)	17 (7.5)	1 (0.4)	3.43	0.695	มาก
ด้านสมาชิกกลุ่ม	4 (1.8)	97 (42.5)	96 (42.1)	30 (13.2)	1 (0.4)	3.32	0.738	ปานกลาง
ด้านทรัพยากรกลุ่ม	0 (0.0)	86 (37.7)	102 (44.7)	38 (16.7)	2 (0.9)	3.19	0.738	ปานกลาง
ด้านกฎ กติกา กลุ่ม	1 (0.4)	88 (38.6)	94 (41.2)	44 (19.3)	1 (0.4)	3.19	0.761	ปานกลาง
ด้านสถานที่ดำเนินงานกลุ่ม	4 (1.8)	94 (41.2)	95 (41.7)	33 (14.5)	2 (0.9)	3.29	0.764	ปานกลาง
เฉลี่ย						3.32	0.723	ปานกลาง
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.22	0.756	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.10 มีดังนี้

ความพึงพอใจของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนทั้งหมดระบุว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) ซึ่งความพึงพอใจกับสภาพการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน แบ่งเป็น 2 ด้าน ด้านกิจกรรมกลุ่ม ความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.24) โดยแบ่งเป็นความพึงพอใจระดับมาก ได้แก่ ด้านการซื้อและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 3.59) ด้านการอบรมถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.57) ด้านการปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.63) ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 3.13) ระดับน้อย ได้แก่ ด้านกองทุนกู้ยืม (ค่าเฉลี่ย 2.28)

ด้านองค์ประกอบกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32) โดยแยกเป็นความพึงพอใจระดับมาก ได้แก่ ด้านกรรมการและผู้นำ (ค่าเฉลี่ย 3.51) ด้านวัตถุประสงค์ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.43) ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.32) ด้านทรัพยากรกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.19) ด้านกฎ กติกาของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.19) ด้านสถานที่ดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.29)

4.2 ความต้องการกิจกรรม ของสมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ฯ

ตารางที่ 4.11 ความต้องการกิจกรรมที่เกิดขึ้นในศูนย์ฯ

N = 228

ประเด็น	ระดับความต้องการทำกิจกรรม (จำนวน/ร้อยละ)					μ	(σ)	ความหมาย
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
การส่งเสริมการออม	8 (3.5)	72 (31.6)	134 (58.8)	17 (6.1)	0 (0.0)	3.32	0.643	ปานกลาง
การอบรมถ่ายทอดความรู้	41 (18.0)	119 (52.2)	64 (28.1)	4 (1.8)	0 (0.0)	3.86	0.717	มาก
การจัดซื้อปัจจัยการผลิต	82 (12.3)	107 (46.9)	36 (15.8)	3 (1.3)	0 (0.0)	4.18	0.736	มาก
การแปรรูปผลิตภัณฑ์	28 (12.3)	69 (30.3)	111 (48.7)	19 (8.3)	1 (0.4)	3.46	0.830	มาก
กิจกรรมเพิ่มรายได้	75 (32.9)	109 (47.8)	38 (16.7)	5 (2.2)	1 (0.4)	4.11	0.784	มาก
กิจกรรมลดต้นทุนการผลิต	107 (46.9)	98 (43.0)	19 (8.3)	3 (1.3)	1 (0.4)	4.35	0.726	มาก
เฉลี่ย						3.88	0.739	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า กิจกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) โดยแยกเป็นกิจกรรมที่ต้องการในระดับมาก ได้แก่ กิจกรรมลดต้นทุนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.35) การซื้อปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.18) การเพิ่มรายได้ (ค่าเฉลี่ย 4.11) การอบรมถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.86) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.46) ในระดับปานกลาง ได้แก่ การส่งเสริมการออม (ค่าเฉลี่ย 3.32)

ตอนที่ 5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (SWOT)

จากการวิเคราะห์สนทนากลุ่ม (Focus group) กับคณะกรรมการ 48 ราย ในประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ดังนี้

5.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน โดยการวิเคราะห์ SWOT ปรากฏดังนี้

1. จุดแข็ง (Strengths)

- 1.1 การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ดี
- 1.2 กลุ่มมีความเข้มแข็ง มีกฎระเบียบข้อบังคับ
- 1.3 กรรมการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีความรู้ มีความเสียสละ
- 1.4 มีเงินกองทุนหมุนเวียน

2. จุดอ่อน (Weaknesses)

- 2.1 สมาชิกขาดการวางแผนการผลิต
- 2.2 การผลิตเมล็ดพันธุ์ยังไม่ได้คุณภาพ
- 2.3 เกษตรกรที่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ
- 2.4 พื้นที่การจัดทำแปลงพันธุ์ยังคงอยู่แบบกระจาย
- 2.5 ขาดการประสานงานระหว่างเครือข่าย
- 2.6 ขาดลานตาก เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ เครื่องซัง เครื่องเย็บกระสอบ

3. โอกาส (Opportunities)

- 3.1 การมีบุคลากรของรัฐติดตามให้คำปรึกษา
- 3.2 ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง
- 3.3 มีตลาดรองรับผลผลิต
- 3.4 มีหน่วยงานราชการเข้ามาบูรณาการ

4. อุปสรรค (Threats)

- 4.1 มีการระบาดของข้าววัชพืช
- 4.2 ปัญหากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง การระบาดของโรคแมลง

จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis ข้างต้นเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนของอำเภออินทร์บุรี จึงได้ทำการวิเคราะห์ SWOT Matrix เพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์หรือแนวทางการพัฒนาดังนี้

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง(Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
	1. การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ดี 2. กลุ่มมีความเข้มแข็ง มีกฎระเบียบข้อบังคับ 3. กรรมการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีความรู้ มีความเสียสละ 4. มีเงินกองทุนหมุนเวียน 5. สมาชิกมีความรู้ในการทำนา	1. สมาชิกขาดการวางแผนการผลิต 2. การผลิตเมล็ดพันธุ์ยังไม่ได้คุณภาพ 3. เกษตรกรที่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ 4. พื้นที่การจัดทำแปลงพันธุ์ยังคงอยู่แบบกระจาย 5. ขาดการประสานงานระหว่างเครือข่าย 6. ขาดลานตาก เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ เครื่องซัง เครื่องเข็บกระสอบ
โอกาส(Opportunities) 1. การมีบุคลากรของรัฐติดตามให้คำปรึกษา 2. ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง 3. มีตลาดรองรับผลผลิต 4. มีหน่วยงานราชการเข้ามาบูรณาการดำเนินงาน	จุดแข็ง-โอกาส(S+O) 1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด (S2+O2) 2. เพิ่มผลผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้ตามความต้องการของตลาด(S3+S4+O3)	จุดอ่อน-โอกาส(W+O) 1. พัฒนาศักยภาพสมาชิกในด้านการวางแผนการจัดการผลผลิตให้มีประสิทธิภาพ(W1+O1+O4) 2. สนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตการตลาด(W5+O1+O3+O4) 3. อบรมถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกให้ผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้คุณภาพ (W2+O1+O4)
อุปสรรค (Threats) 1. มีการระบาดของข้าววัชพืช 2. ปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง การระบาดของโรคแมลง	จุดแข็ง-อุปสรรค(S+T) 1. ส่งเสริมให้ศูนย์จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืชโดยชีววิธี (S5+T1+T2) 2. ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ทำลานตากเข้า(S4+O1+O4)	จุดอ่อน-อุปสรรค(W+T) 1. ดำเนินการจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนเครื่องซัง เครื่องเข็บกระสอบ (W2+T3)

5.2 แนวทางการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

5.2.1 ส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด เนื่องจากเกษตรกรยังขาดการวางแผนการผลิต ประกอบกับปัญหากฎธรรมชาติ และการผลิตเมล็ดพันธุ์ยังไม่ได้คุณภาพ จึงควรส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงด้วยทางหนึ่ง

5.2.2 การเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้ตามความต้องการของตลาด เกษตรกรบางรายผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ไม่ตรงต่อความต้องการ เช่นมีเมล็ดแดง หรือข้าวปนมากเกินไป ทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ปลูกต้องนำไปจำหน่ายในราคาที่ต่ำกว่า

5.2.3 ส่งเสริมให้ศูนย์ฯจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืชโดยชีววิธี ตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรนำประสบการณ์ที่ได้จากแปลงเรียนรู้ไปปรับใช้ในแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของตนเอง

5.2.4 อบรมถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกให้ผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้คุณภาพตามระบบการตรวจรับรองมาตรฐาน GAP ต้องมีการอบรมให้กับสมาชิกให้กับทุกศูนย์ บางศูนย์ขาดความต่อเนื่องในการตรวจรับรองคุณภาพข้าว เกษตรกรบางรายไม่ขอต่อใบรับรองมาตรฐาน

5.2.5 สนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในด้านการผลิตและการตลาด โดยการประชาสัมพันธ์หรือจัดกิจกรรมให้แต่ละกลุ่มได้มีกิจกรรมร่วมกัน ร่วมกันแลกเปลี่ยน หรือศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแนวทาง

5.2.6 พัฒนาศักยภาพสมาชิกในด้านการวางแผนการจัดการผลผลิตให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ และศึกษาดูงาน

5.2.7 ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่เพื่อทำลานตากข้าว อาจระดมทุนส่วนหนึ่งหรือเงินที่เป็นเงินกองทุน รวมไปถึงการเสนองบประมาณกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ฯลฯ

5.2.8 ดำเนินการจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนเครื่องจักร เครื่องเย็บกระสอบ และกระสอบ เพื่อเป็นบรรจุภัณฑ์ของศูนย์ ต่อไป เป็นการประชาสัมพันธ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ของกลุ่มทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม

ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

6.1 ปัญหา

สมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีปัญหาในการพัฒนาศูนย์ในด้านการผลิต ด้านการดำเนินงาน ด้านการตลาด และการพัฒนากรรมการและสมาชิก มีดังนี้

ตารางที่ 4.12 ปัญหาของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

N = 228

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					μ	(σ)	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการผลิต								
โรคและแมลงศัตรูพืช ระบาด	108 (47.4)	90 (39.5)	27 (11.8)	2 (0.9)	1 (0.4)	4.32	0.751	มาก
มีสิ่งเจือปนในแปลงพันธุ์	31 (13.6)	84 (36.8)	104 (45.6)	3 (1.3)	6 (2.6)	3.57	0.839	มาก
ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิต	40 (17.5)	66 (28.9)	99 (43.4)	21 (9.2)	2 (0.9)	3.53	0.917	มาก
เฉลี่ย						3.80	0.835	มาก
ด้านการดำเนินงาน								
กิจกรรมของกลุ่มไม่ต่อเนื่อง	45 (19.7)	47 (20.6)	118 (51.8)	15 (6.6)	3 (1.3)	3.51	0.927	มาก
การบริหารงานของกลุ่มไม่ชัดเจน	27 (11.8)	56 (24.6)	117 (51.3)	22 (9.6)	6 (2.6)	3.33	0.902	ปานกลาง
เฉลี่ย						3.42	0.915	มาก

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

N = 228

ประเด็น	ระดับปัญหา(จำนวน/ร้อยละ)					μ	(σ)	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการตลาด								
ราคาผลผลิตตกต่ำ	162 (71.1)	43 (18.9)	16 (7.0)	5 (2.2)	2 (0.9)	4.57	0.791	มาก
แหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ไม่เพียงพอ	21 (9.2)	51 (22.41)	115 (50.4)	35 (15.4)	5 (2.2)	3.21	0.890	ปานกลาง
การคมนาคมไม่สะดวก	4 (1.8)	20 (88)	91 (39.9)	61 (26.8)	52 (22.8)	2.40	0.990	น้อย
เฉลี่ย						3.39	0.890	ปานกลาง
ด้านการพัฒนา กรรมการ และสมาชิก								
การอบรมถ่ายทอดความรู้ไม่น้อยเกินไป	19 (1.8)	50 (21.9)	138 (60.5)	21 (9.2)	0 (0.0)	3.29	0.749	ปานกลาง
ขาดการศึกษาดูงาน	20 (8.8)	48 (21.1)	135 (59.2)	21 (9.2)	4 (1.8)	3.26	0.812	ปานกลาง
เฉลี่ย						3.28	0.780	ปานกลาง
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.47	0.855	มาก

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.12 มีดังนี้

ปัญหาของศูนย์ข้าวชุมชนอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแบ่งออกเป็น ปัญหาด้านการผลิต อยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรคและแมลงศัตรูระบาด (ค่าเฉลี่ย 4.32) มีสิ่งเจือปนในแปลงพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 3.57) ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.53)

ปัญหาด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.51) ในระดับปานกลางการบริหารงานกลุ่มไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.33)

ปัญหาด้านการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง แบ่งเป็น ในระดับมากราคาผลผลิตตกต่ำ (ค่าเฉลี่ย 4.57) ในระดับปานกลาง แหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.21) ระดับน้อย ได้แก่ การคมนาคมไม่สะดวก (ค่าเฉลี่ย 2.40)

ปัญหาด้านการพัฒนากรรมการและสมาชิกอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การอบรมถ่ายทอดความรู้น้อยเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.29) ขาดการศึกษาดูงาน(ค่าเฉลี่ย 3.26)

6.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

สมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาศูนย์ในด้านการผลิต ด้านการดำเนินงาน ด้านการตลาด และการพัฒนากรรมการและสมาชิก มีดังนี้

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์

N = 228

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ด้านการผลิต		
ให้คำแนะนำเรื่องการตัดพันธุ์ปน	8	17.8
ให้คำแนะนำการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ดีมีคุณภาพ	5	11.1
2. ด้านการตลาด		
ทำบรรจุภัณฑ์ของศูนย์ข้าวชุมชน	9	20
3. ด้านการดำเนินงาน		
ต้องวางแผนการผลิตทุกขั้นตอน และปฏิบัติตาม	15	33.3
จัดทำแผนเสนอของบประมาณจากภาครัฐ	4	8.9
สรุปและชี้แจงผลการดำเนินงานทุกปีให้สมาชิกทราบ	14	31.1
4. ด้านการพัฒนาคณะกรรมการและสมาชิก		
จัดการศึกษาดูงานศูนย์ข้าวชุมชนที่ประสบความสำเร็จ	13	28.9

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน อำเภออินทร์บุรี พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาคณะกรรมการและสมาชิกมากที่สุดร้อยละ 28.9 รองลงมาด้านการดำเนินงานร้อยละ 24.43 ด้านการตลาด ร้อยละ 20 และด้านการผลิต ร้อยละ 14.45 ตามลำดับ